

Ontmoetingen

Reisverhalen over zee, land en mensen

Erik Couwenhoven

Ontmoetingen

Reisverhalen over zee, land en mensen

Van Erik Couwenhoven zijn eerder bij Brave New Books verschenen:

De Verandering. Een reis door het leven

Onderweg. Een autobiografische reis door het leven over zee en land

De Zeiler. De dood vaart mee / een psychologische thriller

*Een reis onder de zon / over land met een knipoog naar de zee
en bijzondere ontmoetingen*

*Met een Slakkengang / Reizen met een camper door Frankrijk
en Nederland*

Ontmoetingen

Reisverhalen over zee, land en mensen

Eerste druk 2017

Tweede herziene druk, 2022

© Erik Couwenhoven

Foto's omslag: Anneke Pepping

Enkele verhalen zijn eerder in al dan niet bewerkte vorm verschenen in de boeken 'Onderweg' en 'Een reis onder de zon'.

ISBN 9789402171280

INHOUD

Op Zee

- De oude man en een piraat 9
Een vuurdoop (2005) 19
Een grote verandering (2005) 26
Zenzeilen en een emotioneel weerzien (2007) 37
Also sprach Zarathoustra (2007) 45
Beschermengelen bestaan (2008) 55
10 Beaufort (2007) 61
Een onwillig zeil 67
Ziekte van Lyme en de dood (2008) 72
Een onplezierige haven en een kiel met kuren (2009) 83
Einde van een zeilersleven (2009) 91

Op Land

- Vaste grond onder de voeten en een oude camper (2009) 101
Een rommelmarkt en alleen in de natuur (2012) 113
Een oude krijger en een googelende dokter (2012) 118
Een onverstandige kitesurfer en geen zeehond te zien (2015) 122
Stappen in het water (2015) 126
Monsieur-Hulot-sur-Mer (2015) 132
Een dorp met niets en een bijzondere golf (2015) 137
Over wijn, een mysterieuze brief en Zen (2016) 146
Een brute berg, een afgebrande brandweerman en een peilloze bron (2012) 155
Sneeuwstorm en een wijnproeverij (2012) 162
Geschreeuw bij de kolenmijn en een warm weerzien (2012) 166
Rode bergen, mannetjesputters en wandelende bejaarden (2013) 174
Blij stieren en ballengooien (2013) 183
Kerst aan zee en een onverbiddelijke politieagente (2014) 187
Klimmen boven zee (2014) 203
Gastvrijheid in de Middeleeuwen (2016) 216
Een geweldige trucker en roze champagne (2016) 222
Oase aan de rivier en een te steil zandpad (2016) 226
Kippen, wijn van de zanger en witte benen (2016) 236
De hond (2016) 243
Voor de derde keer op reis (2014) 248
Twee bijzondere mannen (2014) 252
Een ontroerende ontmoeting in Geeste (2017) 259

Op Zee

De oude man en een piraat

Gisteren was een heftige dag. Bij het vertrek uit Vlissingen trok de wind al aan. Tijdens het schutten in de zeesluis begon het te motregen en kondigde het voorspelde slechte weer zich aan. Zuidwest, vijf tot zes Beaufort. Regen. Niet bepaald een fijne wind om zuidwaarts te varen. De oversteek van de altijd rumoerige monding van de Westerschelde was onplezierig. De zee bouwde zich snel op. De golven en sterke vloedstroom maakten het water onrustig. Het zicht werd er ook niet beter op. De lage kust van Zeeuws-Vlaanderen was nauwelijks te zien. We zijn op weg naar de kust van Normandië en de Kanaaleilanden.

We wilden direct naar Duinkerken, maar zagen ervan af. De zandbanken voor de kust maken met harde wind en hoge golven de tocht gevaarlijk. Door de zeegang zijn de boeien van de betonde vaargeul niet altijd gemakkelijk te vinden. Ik ben verzot op zeilen. Maar het moet wel leuk blijven. De enorme pieren van de haven van Zeebrugge dwingen je een flink stuk zee in te steken. Blankenberge ligt er vlak achter. De smalle haveningang gaat schuil tussen een houten en betonnen staketsel waarop vaak vissers op je staan uit te schelden. Bang dat hun lijnen en netten, waarmee ze de smalle ondiepe vaargeul onveilig maken, door je schroef vermalen zullen worden. De jachthaven in de grote kom achter de hoge flatgebouwen is een goede uitwijkplaats.

Tegen de wind staken we op de motor ver zee in om de pieren van Zeebrugge te omzeilen. En om uit te wijken voor de in- en uitvarende veerboten en containerschepen. Wijdbeens staand, het stuurwiel stevig vastgeklemd, hield ik mezelf overeind op de heftig bewegende boot.

Soms brak er een golf vlak voor de boeg en spoelde er een witschuimende watermassa over dek om kolkend via de gangboorden de boot weer te verlaten. De veiligheidslijnen aan onze zwemvesten verbonden ons veilig met het schip. Na de betonnen gevaarten van Zeebrugge, waarop de golven in hoog opspattend schuim braken, konden we afvallen naar Blankenberge. De wind viel wat ruimer in. Een puntje van de rolfok erbij en motorzeilend vloog de boot over de golven. Het liep zo lekker, dat we besloten door te varen naar Oostende. Waar we nu in de haven van de jachtclub liggen.

Ik til mijn hoofd op en kijk naar de messing scheepsklok die op de wand tegenover het bed hangt. Het is bijna halfnegen. Het regent nog steeds. Ik hoor gerommel in de kombuis. Er wordt waarschijnlijk koffie gezet. Veel zin om onder het warme dekbed vandaan te komen heb ik niet. Het is een dag om lekker in bed te blijven. Het gure weer trekt niet erg. Vanuit de kajuit klinkt een kreet. De koffie is klaar.

Ik schiet een joggingbroek, een T-shirt en een warme trui aan. Met de beker koffie in de hand schuif ik het plexiglazen luik boven aan de trap naar de kuip naar beneden en steek mijn hoofd naar buiten. De regen is overgegaan in een miezerige motregen. De zuidwestenwind staat precies in de kuip en stuift het fijne water in mijn gezicht. Ik huiver en trek snel het luik weer dicht.

Het is rommelig in de kajuit. Her en der liggen kleren en de afwas van gisteravond is ook nog niet gedaan. We hadden er na de pittige natte tocht geen zin meer in. Samen ruimen we alles op en doen de kleine afwas. We varen vandaag niet uit. We kennen Oostende niet en besluiten op verkenningstocht te gaan. We kleden ons warm aan en stappen in onze rood met gele zeiljack en de warm gevoerde leren laarzen aan de voeten naar buiten.

Het is eb. De drijvende steigers liggen laag in het bassin. Via een lange stalen trap klimmen we naar de kade die rond de jachthaven loopt. De wielmpjes onder aan de trap piepen over de steiger. Verder, achter de sluis ligt de grote jachthaven. We hadden gisteravond geen zin meer om te schutten. Hier bij de havengeul naar zee lig je prima. Je kunt weg

wanneer je wilt. Alleen als er veerboten langs varen, ontstaat er zuiging en schommelen de boten met zwaaiende masten heen en weer.

Een rondje Oostende

De druilerige regen heeft de stad in een lichte nevel van water gehuld. Het is stil op de Visserskaai. De meeste restaurants zijn nog gesloten. Ze hebben vooral vis op de kaart staan. Ook op de befaamde vismarkt op de Vistrap is het stil. In maart en zeker met dit weer, zijn er niet veel toeristen in de stad. De grijze Oostende garnaal is een van de lekkernijen die hier aangeboden wordt. Ze zijn er van september tot eind van het jaar. De vissersvrouwen brengen de verse vangst van hun mannen zelf aan de man. Ik houd niet van de kleine kromme, glazige beestjes. Meer dan de helft van de kramen is dicht.

We slenteren verder en lopen een café binnen. Er leunen een paar mannen tegen de toog. Ze zijn in verhitte discussie. In het Vlaams, er is niet veel van te verstaan. Het gaat te snel. Met enige moeite begrijp ik dat het over een voetbalwedstrijd gaat die gisteravond op tv was. Bij een kop cappuccino overdenken we hoe we de dag verder zullen doorbrengen. Misschien een film? Ik vraag aan de man achter de bar waar een bioscoop is. Hij legt het me uit in verstaanbaar Vlaams. Het is niet ver. Het saaie gebouw is niet uitnodigend. Ook het filmaanbod voor vandaag trekt niet. Veel geweld en zoetsappige liefdes.

We maken een rondje langs de grote jachthaven. Het ligt er vol met flinke jachten. De grote publiektrekker is de *Mercator*. De barkentijn met zijn drie gele masten was opleidingsschip voor aankomende Belgische koopvaardijofficieren. In haar varende leven deed ze mee aan diverse zeilraces. Waaronder de beroemde *Cutty Sark Tall Ships Race*. Het is nu een museumschip. We gaan er niet op. De aanblik vanaf de wal is mooi genoeg.

Langs de boulevard lopen we terug naar de boot. Die nu een stuk hoger ligt. De vloedstroom brengt weer water de haven in. Op internet zie ik dat het weer voor morgen beter is. Nog buiig, maar minder harde wind.

Wel nog uit het zuidwesten. Geen goede richting om zuidwaarts te varen in de grillige vaarroute tussen de zandbanken.

Een onoverzichtelijke vaargeul

Het is nog vroeg als we tussen de staketsels van de haven van Oostende uitvaren. Uit de loodgrijze lucht valt af en toe wat motregen. Het is kil. Ik heb de rits in de grote kraag van de dikke, blauwe schipperstrui omhooggetrokken. Ik houd niet van zo'n dichte, omsluitende col, vind het benauwd maar het is warm. De capuchon van mijn zeiljack houdt mijn haren droog.

Het water kentert. Langzaam begint de ebstroom te lopen. Die hebben we vrijwel helemaal mee tot aan Duinkerken. Bakboord uit tussen de groene en rode boeien zuidwaarts. Bevalt het niet kunnen we altijd nog Nieuwpoort aanlopen. Overal liggen zandbanken. Het zicht is niet goed, maar ik kan de saaie flatgebouwen, die boven de lage duinen uitsteken, zien. De nog altijd stevige wind maakt de zee onrustig. Het is lagerwal. Links en rechts breken golven op de ondieptes.

De vaarroute is goed betond. Tussen de boeien is geen gevaar maar ze zijn niet altijd goed te zien. Ze verdwijnen regelmatig in een golfdal. Ik heb de route met waypoints in de kaartplotter gezet. Het beeldscherm op de stuurstand laat zien wat de koers is. De stuurautomaat zou de waypoints blindelings vinden. Maar daar kan ik nu niet op vertrouwen. Ik stuur met de hand. De zandbanken verplaatsen zich voortdurend. De betoning wordt daarop aangepast. De situatie op de kaart van vorig jaar kan dus alweer veranderd zijn. Die van ons zijn al een paar jaar oud en de elektronische kaart in de plotter is ook niet de nieuwste. Ik heb niet de moeite genomen deze bij te werken aan de hand van de laatste nautische gegevens.

Ik moet de boeien goed in de gaten houden. Vooral in de smalle geul van de *Pas de Zuydcoote*. Waar je de Franse wateren binnenvaart. Links markeren hoge flatgebouwen de boulevard van Bray Dunes. De vaargeul kronkelt zich tussen een paar flinke ondieptes door. De boeien liggen hier schijnbaar onoverzichtelijk en ik moet opletten er niet een over te

slaan zodat we de geul uit varen en op een bank verzeild raken. De wind komt nog steeds met flinke vlagen uit het zuidwesten. Het grootzeil staat gereefd bij evenals de motor. Ik kan hier geen rechte koers varen. De boot ploetert zich ronkend een weg door de golven. Het begint weer te motregen.

De haven van Duinkerken komt in zicht. De markante ronde vuurtoren met z'n drie ringen is ondanks het matige zicht goed zichtbaar. Het monumentale drieënzeventig meter hoge oude bakstenen bouwwerk is het hoogste lichtbaken van Frankrijk.

De hoge eb- en vloedverschillen van de Oceaan beginnen hier al merkbaar te worden. Maar Duinkerken kan ook met laagwater aangevaren worden. Er staat dan nog ruim voldoende water. De zuidelijke ebstroom loopt nog steeds. Via de boordradio meld ik onze komst bij Port Controle. Ze nemen het voor kennisgeving aan. Het is een formaliteit.

In het *Bassin Grand Large* is volop plaats. Het zeilseizoen is nog niet begonnen. Ik draai de boot met de kop in de wind en meer langszij een drijvende steiger af. In de vlagerige harde wind laat ik de romp voorzichtig tegen de steiger aanlopen. De stootwillen voorkomen schade. Rien springt van de boot op de steiger en maakt een middenspring. De boot kan geen kant meer op zodat we rustig de voor- en achterlijnen kunnen beleggen.

Een oud kapersnest

Duinkerken is niet erg aantrekkelijk. In de Tweede Wereldoorlog is meer dan de helft verwoest door talloze bombardementen. Vrijwel het hele oude centrum werd met de grond gelijk gemaakt. Bij de wederopbouw speelden economische overwegingen een belangrijkere rol, dan restauratie van de binnenstad. Tijdens mijn wandeling van de haven naar de stad komt de saaiheid op me af. Rien is aan boord gebleven. Ze leest graag en heeft een fijn boek.

Ik heb de kraag van het zeiljack hoog opgetrokken en de capuchon opgezet. Ik ben ik nieuwsgierig of er nog wat terug te vinden is van het

oude kapersnest, dat Duinkerken in het verre verleden was. Een plaag voor de Hollandse koopvaardij. De rijk met specerijen, tabak, suiker en vele andere Oosterse producten beladen retourschepen van de Verenigde Oost-Indische Compagnie waren een gemakkelijke prooi voor de snelle fregatten waarmee Duinkerker kapers het smalle Kanaal onveilig maakten. Vaak werden de schepen, die dikwijls in konvooi voeren, aan de zuidzijde van het Kanaal opgewacht door oorlogsschepen van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden om de schepen en vooral de kostbare lading veilig langs de Franse noordkust te loodsen.

Op Place Jean Bart sta ik oog in oog met de bekendste kaperkapitein van de zeventiende eeuw. Op een hoge, vierkante uit roze stenen opgetrokken sokkel staat hij. In een plantsoen. Meer dan manshoog. In groen uitgeslagen brons. De rechterarm met zwaard in de hand hemelwaarts. Een kanon tussen z'n voeten: Jean Bart. Hij overleefde vele zeeslagen. En in brons de bombardementen van de geallieerden in de Tweede Wereldoorlog. Terwijl de halve stad om hem heen verwoest werd bleef hij onverstoort staan.

'Notre fierté monsieur'.

Ik had de man niet aan horen komen. Oud. Ver in de zeventig schat ik. Leunend op een stok. In z'n rechterhand verdwijnt een witte handgreep. Het lijkt op ivoor. Maar kan ook nep zijn. Kunststof. Zijn ronde, verweerde kop gaat voor een deel schuil onder een blauwwit gestreepte wollen Bretonse muts. Een paar half dichtgeknepen ogen kijken me aan. Ik kijk naar beneden. Hij is meer dan een kop kleiner dan ik. Zijn te ruime, goedkope gewatteerde lichtblauwe kunststof jack hangt wijd over zijn broek. Ook te wijd. De pijpen zijn te kort en hangen boven zijn halfhoge, versleten schoenen. Hij staat vlak naast me. Tilt met moeite zijn stok op. Hij trilt als hij naar de bronzen man op de sokkel wijst.

'Dat was nog eens een zeeheld, *m'sieur*. Met lef in zijn lijf. Bang voor niemand.'

Ik kan zijn Frans moeilijk volgen. Maar begrijp wat hij zegt.

'Voor ons was hij een boef. Een piraat.'

'Aah. Ollander,' klinkt het plotseling in het Vlaams.

Ik kijk hem verrast aan. Mijn accent verraadt me.

‘Jawel meneer, we spreken hier ook nog Vlaams,’ legt hij uit als hij mijn verbaasde gezicht ziet.

‘We zitten hier maar een paar kilometer van de Belgische grens. We waren lang deel van Vlaanderen. De jonkies hier spreken alleen nog maar Frans. Die doen geen moeite onze taal meer te spreken.’

Hij pauzeert. Maar als ik niets zeg gaat hij verder.

‘Er zijn mensen die zich gelukkig nog inzetten voor behoudt van het Frans-Vlaams. Veel ouderen spreken het nog. Maar het wordt een steeds kleinere groep. Op het platteland wordt het meer gesproken dan hier in de stad. De Fransen hebben Duinkerken overgenomen,’ klinkt het chauvinistisch.

Het kost me moeite hem te verstaan. Hij gaat steeds sneller praten en het Vlaams lijkt niet erg op het Belgische Vlaams. Er zitten onmiskenbare Franse invloeden in. Sommige woorden begrijp ik niet.

‘Kunt u wat rustiger praten?’ vraag ik. ‘Dan kan ik u volgen.’

Hij verstaat mijn Nederlands goed. De stortvloed verdwijnt.

‘Hij,’ de stok wijst weer trillend naar Jean Bart. Hij kan zonder de steun bijna zijn evenwicht niet bewaren. Man zet die stok neer. Je valt bijna om, denk ik. Klaar om hem op te vangen.

‘Hij,’ gaat hij verder, ‘was een echte Vlaming. Hij sprak geen woord Frans. Ja later, toen hij voor de Franse koning voer. Toen moest-ie wel. Weet u dat hij het zeemanschap leerde bij jullie Michiel de Ruyter? Hij voer als jongeman op zijn vloot. Maar toen in zestientweeënzeventig oorlog uit brak tussen jullie en Frankrijk stapte hij over naar de Franse marine.’

Ik krijg een ongevraagde les in geschiedenis. Maar ik luister. Het interesseert me.

‘Wilt u een kop koffie?’ bied ik de kleine Fransman aan.

‘Jawel *m’sieur*. Merci.’

Toch nog een woordje Frans. We lopen naar een klein café aan de rand van het plein. Hij loopt zwaar leunend op de stok langzaam naast me.

‘Ik heb mijn hele leven op zee gezeten. Visser. Maar ja, ik ben nu een oude man, *m’sieur*,’ verontschuldigt hij zich.

Binnen zitten een paar mannen aan de bar. Voor hen staan ronde glazen op een voet. Witte drank. Het lijkt op Pernod. Of Ricard. Mijn Fransman schuifelt naar een tafeltje bij het raam en duwt met de knie van zijn linkerbeen de stoel wat achteruit. Ik wil hem helpen. Hij schudt zijn hoofd. Voorzichtig sloft hij tussen tafel en stoel. De stok nog in de rechterhand. Met de linker steunt hij op het tafeltje. Langzaam laat hij zich zakken en ploft dan op de houten zitting van de donkerbruine stoel. Trekt de natte muts van zijn hoofd. Het is bijna kaal. Slechts boven zijn oren zitten een paar slierten lange grijze haren. Hij houdt het blauwe jack aan. Ik trek mijn natte zeiljack uit en hang het over de leuning van de gammele stoel aan de andere kant van de tafel, ga zitten en wenk de man achter de bar.

‘Twee koffie,’ zeg ik in het Nederlands. De man kijkt me vragend aan.

‘Ik zei het je toch? Ze spreken hier geen Vlaams meer,’ klinkt het vanaf de overkant van de tafel.

‘Ik wil trouwens wel iets sterkers. Doe mij maar een Pernod.’

Het laatste zegt hij in het Frans. Ik houd het bij een *café crème*.

Een redder in de nood

‘Vertel me eens wat meer over jullie piraat,’ zeg ik wat plagend. Hij doet alsof hij het niet hoort.

‘Jean Bart was van een gewone jongen. Van lage komaf. Toen hij van jullie vloot naar de Franse oorlogsvloot wilde overstappen kon hij geen officier worden. Dat privilege was destijds alleen voorbehouden aan de Franse adel. Dat kon wel op de door privéreders gefinancierde kapersvloot van Duinkerken. Daar werd hij meteen kapitein.’

Hij stopt even en giet wat water uit de karaf die de barman naast het glas Pernod op tafel heeft gezet. Het drankje kleurt onmiddellijk wit. Trillend gaat het glas omhoog. Hij tuit zijn lippen, neemt een kleine slok en slikt behoedzaam de Pernod weg. Ik proef bijna de anijssmaak in mijn mond. Dan gaat hij verder met zijn verhaal.

Hoewel Bart niet van adel was lokte de koning de kaperkapitein naar zijn marine door hem de rang van luitenant aan te bieden. De Duinkerkers beperkten hun rooftergebied overigens niet tot het Kanaal. Dichtbij hun veilige vluchthaven.

‘Zijn grootste wapenfeit, *m’sieur*,’ vervolgt Jean, ‘was de verovering van een grote Hollandse korenvloot op thuisreis van de Oostzee. Dat was bij jullie eiland Texel. Hij waagde zich wel vaak verder van huis. Hij beschikte over een grote, sterke vloot met veel stukken geschut. In Parijs waren in die tijd grote voedseltekorten. Hij redde daarmee de bevolking van de hongerdood. Hij werd door deze heldendaad in de adelstand verheven.’

Mijn oude visserman stopt om weer een slok Pernod te nemen. En om even op adem te komen. Het spreken gaat hem net als lopen niet meer zo gemakkelijk af. Het drinken trouwens ook niet. Het kost hem zichtbaar moeite het glas naar zijn mond te brengen. Om de afstand te verkleinen buigt hij zijn hoofd wat naar voren. Ik leeg intussen mijn kop koffie. Het is veel te sterk. De barman heeft de melk vergeten. Het is *café noir*. Misschien ben ik niet duidelijk geweest. Ik kan er wat van zeggen maar doe het niet.

‘Wilt u misschien zijn graf zien?’

Ja, dat wil ik wel. Ik trek het zeiljack weer aan en reken bij de bar af. De prijs van het kleine glas Pernod is fors. Mijn metgezel is al naar de deur geschuifeld. Hij heeft zichtbaar moeite zijn benen voor elkaar te zetten. Het rechterbeen zwabbert een beetje. De Pernod doet er ook geen goed aan, vermoed ik. Ik pak zijn arm, maar hij weert me af. Ik heb geen idee waar we heen gaan, maar ik vermoed dat het de grote kerk in het centrum is.

Voorzichtig lopen we naar de *Eglise Saint-Eloi*. Het neogotische gebouw steekt overal bovenuit. De voorgevel doet me denken aan het Haagse Binnenhof. Twee kleine torens met daartussen een puntdak. De klokkentoren, de *Beffroi*, staat los van de kerk. Een grote brand in het midden van de zestiende eeuw deelde het gebouw in tweeën. Eeuwen later is de huidige voorgevel er tegen aan geplakt.

Moeizaam strompelt mijn gids het grote portaal in. Dankzij de vele hoge ramen in de zijwanden is de grote kerk verrassend licht van binnen. De dakgewelven steunen op imposante pilaren. In de kerk gaat hij me voor naar een staande grafzerk.

De beroemde zoon van Duinkerken stierf niet heldhaftig tijdens een zeeslag. Maar oneervol in bed aan pleuritis. Tweeënvijftig jaar oud. Hij had het toen wel tot admiraal geschopt. Als dank voor bewezen diensten kreeg hij een bescheiden graf in de grote kerk. Een eer die hij als gewone zeeman nooit zou hebben gekregen. Eigenlijk niet zo verwonderlijk. Voor de Fransen heeft hij goede zaken gedaan. Meer dan driehonderd schepen wist hij te veroveren. Daarmee een rijke buit voor zijn land, reders en zichzelf binnenhalend.

Als we weer buiten de kerk staan neem ik afscheid van mijn gids en bedank hem. Het is droog geworden.

‘Zet het verleden maar van je af. Leef in het nu,’ zegt de oude man. Hij ziet mijn vragende blik en vervolgt:

‘Alles wat ik verteld heb is geweest. Mooi om er even op terug te kijken. Ik ben trots op mijn stad en zijn verleden. Maar het voegt niets toe aan je leven. Het wordt er niet beter van. Ook niet slechter. Leven doe je nu. Op dit moment. Hier op het plein voor de kerk. Vergeet dat niet *m’sieur*. Geniet van ieder moment. Het leven is kort. Doe er iets mee. In een zucht is het voorbij.’

Hij haalt zwijgt even.

‘*Au revoir,*’ voegt hij er dan in het Frans aan toe.

De oude visser draait zich om en strompelt langzaam een straatje in. Verbaast over deze levenswijsheid kijk ik hem na. Voetje voor voetje schuifelt hij voort. Zonder om te kijken steekt hij voorzichtig zijn stok omhoog. Als groet. Dan zoekt hij er weer steun mee.

Een vuurdoop

Ik heb het moeilijke besluit genomen de zeilboot te verkopen. Een half jaar nadat Rien is overleden. Drie jaar streed ze tegen haar slopende ziekte. Het leek goed te gaan totdat de kanker in alle hevigheid terugkwam en ze de strijd verloor. Jaren hebben we samen op zee gevaren. De laatste zes jaar op de Middellandse Zee. Vanuit Zuid-Frankrijk, waar de boot op een dieplader heengebracht werd, voeren we naar Istanbul. De jaren daarna deden we zo'n beetje alle Griekse eilanden in de Egeïsche en Ionische zee aan. En veel plaatsen aan de Turkse kust. De lust om alleen te varen is me vergaan. Er zijn ongetwijfeld liefhebbers genoeg om aan te monsteren. Ik heb geen zin als charterschipper rond te varen.

Het doet pijn. Varen is een deel van mijn leven. Het schip is een stuk van mezelf. Vanaf de tekentafel hebben we het tot leven zien komen. Een prachtig groeiproces. Van grote platte stalen platen tot een mooi gevormde romp. Op z'n kop gebouwd en later gekeerd om de opbouw erop te lassen. Vrijwel iedere vrijdag reden we naar de werf in Harlingen. Kijken hoe de bouw gestaag vorderde. Hoe het interieur buiten de boot opgebouwd werd. Passen, meten, aanpassen. Hoe de boot op een dieplader terugkwam van de spuiter. Een glanzende donkerblauwe romp. Met gouden bies op de stootrand. Witte opbouw. De te waterlating. De doop. Moeder, tachtig jaar, sloeg de fles champagne stuk op het anker, dat over de boeg hing. Triomfantelijk stak ze beide armen hemelwaarts. In één hand nog de hals van de stukgeslagen fles.

Een moeilijke beslissing

Het valt me moeilijk. Maar ik weet het zeker. Ik neem contact op met een Nederlandse jachtmakelaar, die ook internationaal actief is. Het gemakkelijkste zou zijn de boot in Turkije, waar het schip op de wal staat in de grote marina acht kilometer buiten Marmaris, te verkopen. Er zijn genoeg zeilers, die op de Middellandse Zee willen varen en daar een boot zoeken. Dat bespaart de reis ernaartoe. De makelaar denkt daar anders over. Hij meent dat het beter is in Nederland te verkopen en het schip in de verkoophaven in Katwoude te leggen.

Ik overweeg wat ik zal doen. Via de Straat van Gibraltar langs de Portugese, Spaanse en Franse Oceaankust is alleen geen optie. Ik zou een of twee ervaren zeilers als opstappers moeten regelen. Ik voel er niet veel voor om met anderen de reis te ondernemen. Ik heb behoefte aan rust na alles wat er gebeurd is.

Ik besluit van Turkije naar Port Napoléon in het Zuid-Franse Port-Saint-Louis-du-Rhône aan de monding van de Rhône in winderige Zuid-Franse Camargue te varen. Daar kan het schip op een dieplader verder over de weg terug naar Nederland. De hele zeereis kan in lange dagtochten gemaakt worden. Zoals we zes jaar geleden naar Istanbul gevaren zijn. Ik zou dat alleen kunnen. Onderweg voldoende rust nemen. Niet iedere dag op zee. Ik maak een routeplanning en besluit eind april naar de boot te gaan.

Drie maanden voor Rineke overleed kregen we hulp van Thuiszorg. Anneke kwam. Ze is maar een paar keer op dinsdagmorgen geweest. Toen Rien overleed zat er tussen alle kaarten en brieven een rode envelop. Op het eveneens rode briefpapier in mooi handschrift geschreven: ‘Ze is heen gegaan. Je bent nu alleen. Je zult een moeilijke tijd doormaken. Ga het niet uit de weg. Dan zal je er sterker uitkomen. Als je eraan toe bent, nodig ik je uit om te praten en een glaasje wijn te drinken.’ Ik vouw de rode brief dicht. Tranen staan in mijn ogen. Ik wil haar bedanken voor de brief. Er staat geen adres of telefoonnummer in. Ik bel Thuiszorg voor het nummer. Ze geven het niet. Ik vraag of ze haar willen zeggen of ze mij wil bellen. Een paar dagen later ligt er een

blauwe envelop in de brievenbus. Weer een prachtige brief. Het voelt warm. Ze geeft haar nummer. 'Bel me als je er behoefte aan hebt.' Dat doe ik. Ik bedank voor de mooie woorden. Vertel dat ik zes weken naar de boot in Turkije ga. Ze weet dat we zeilen. We hebben er weleens over gesproken toen ze bij ons was. Ik kom begin oktober terug. Ik wil alleen zijn. Alles in rust verwerken.

Als ik thuiskom zit er een witte envelop tussen de post. Een kaart met een zeilboot. 'Welkom thuis. Ik hoop dat je tot rust bent gekomen. De uitnodiging staat nog,' schrijft ze. Ik ben zenuwachtig als ik bel. We maken een afspraak. Het voelt alsof ik vreemd ga als ik de auto de parkeerplaats van het bungalowpark oprijdt. Ze woont in een stacaravan. Ik stap uit. Een bosje witte rozen in mijn hand. Ik heb geen idee waar ik heen moet. Ze heeft het uitgelegd maar ik ben het vergeten. Ik bel haar. 'Ik kom je wel halen,' zegt ze. Tussen de huisjes door komt ze aan lopen. Witte blouse, zwarte broek. Het lange grijsblonde haar in een paardenstaart. Ik wist niet meer hoe ze eruit zag. Ze is maar een paar keer geweest. Het is al weer een paar maanden geleden. We geven elkaar een hand en lopen naar een bruine houten stacaravan. Op een tafel bij de deur brandt een kaars. In de kleine woonruimte een keukenhoek en twee banken. Geen tafel. Op het aanrechtje een grote zittende Boeddha. Overal theelichtjes. We praten over Rineke. De crematie. Mijn verblijf in Turkije. Hoe ik de toekomst zie. Ik weet het niet. Zie wel wat er op me afkomt. Ze vraagt door. Gaat dieper op de dingen in. Het is ver over twaalven als ik op stap. Op het aanrecht staan twee lege wijnflessen. Het regent, maar ze loopt mee naar de auto. We geven elkaar een hand en terwijl ik start veegt ze met een hand het water van de voorruit. Ik stap weer uit. Doe mijn armen om haar heen en druk haar tegen me aan. 'Zien we elkaar nog eens?' Ze knikt. Blijft me na zwaaien als ik wegrijd. Ze is drijfnat geworden. Als ik thuiskom kijkt Rien me aan. De foto die naast de kleine urn staat. Ik voel me schuldig. Ontrouw zo snel naar haar overlijden.

Het is nog geen drie maanden geleden dat Rineke overleed. We lagen met de zeilboot voor anker bij in een Turkse baai bij Kas. Ze voelde zich niet goed en wilde terug naar Nederland. Alsof ze een voorgevoel had. Vanaf de boot maakte ze een afspraak met onze huisarts. Een paar dagen

later vloog ze naar Nederland. Ik bleef op de boot. Ze zou na een week weer terugkomen. Ze heeft de boot nooit meer gezien. De huisarts stuurde haar direct door naar het ziekenhuis. Een CT-scan was onverbiddelijk: darmkanker met uitzaaiingen. Ik voer de zeilboot naar Marmaris waar het schip op de wal van de grote jachthaven werd gezet. Een dag later vloog in naar huis. Op nieuw een zware chemokuur. Het sloeg niet aan. Moedig nam Rien het besluit te stoppen. Drie operaties, twee chemokuren. Het was tevergeefs. Zevendertig jaar deelden we lief en leed. Drie jaar ziekte maakte er een eind aan.

Als ik een keer bij Anneke eet, vertel ik dat ik eind april voor twee maanden vertrek om de boot te halen. Voor de grap vraag ik of ze zin heeft mee te gaan. Tot mijn verbazing zegt ze ja. Ze heeft nog nooit een stap op een zeilboot gezet. Laat staan op zee gevaren.

Ik bereid haar voor op wat haar te wachten staat. Geef een boek met praktische tips over zeezeilen. En een doos met aquarelverf en papier. Ze neemt twee maanden onbetaald verlof.

Ik maak afspraken met de jachttransporteur, die in 1998 de boot naar Port Camargue nabij Nîmes gebracht heeft, om de boot eind mei of begin juni in Port Napoléon op te halen. We spreken af dat ik hem zal laten weten wanneer we in de haven kunnen zijn. Een transport is snel geregeld zegt hij.

Meltemi

Anneke en ik vliegen via Istanbul naar Dalaman, het vliegveld dat tachtig kilometer van Marmaris ligt. We worden opgehaald met het busje van de jachthaven.

Ik was na de crematie zes weken alleen naar de boot gegaan om op verhaal te komen. Omdat ik niet wist wanneer ik weer terug zou zijn, was het schip op de wal gezet. Nu had ik geregeld dat de boot in het water zou liggen als we aankwamen.

Het is wennen samen op de boot. We nemen de tijd om alles op ons te laten inwerken. Ik leg Anneke zoveel mogelijk uit. Ze is nog niet eerder op een zeegaand zeiljacht geweest.

Ik ben zenuwachtig als we na drie dagen de marina verlaten. We varen door de smalle doorgang tussen het schiereiland, waarop de haven ligt, en het vaste land, laten de baai van Marmaris achter ons en komen op open zee. We varen een klein stukje naar de baai, waar Ahmed zijn verrassende restaurant met betonnen pier heeft. Aan de pier zetten we de zeilen, die nog opgeborgen in de zeilzakken in de diepe bakskist in het voorschip liggen.

Ahmed heeft jarenlang enkele restaurants in Amsterdam gehad. Hij heeft ze verkocht en in zijn vaderland een prachtige plek aan een baai op een paar mijl van Marmaris gecreëerd. Zijn vrouw en kinderen wonen nog in Nederland. Af en toe gaat hij er heen. Het restaurant ligt in een mooie Mediterrane tuin verscholen tussen de palmbomen. Hij heeft het eenvoudige eten, dat je in veel Turkse restaurants aantreft, vaarwelgezegd en is gespecialiseerd in de Chinese en Japanse keuken. Van heiden en verre komen zijn gasten op de culinaire hoogstandjes van de koks af. We genieten van een voortreffelijke maaltijd. Tegen een on-Turkse prijs.

Twee dagen na het vertrek van Ahmed's veilige pier is het raak. Na een overnachting in Datça, een aardig stadje tegenover het Griekse eilandje Symi, dat hier vlak voor de Turkse kust ligt, varen we richting Nisyros. Op dit kleine eilandje ten noorden van Kos ligt een nog actieve vulkaan. Dat fenomeen willen we bekijken. Maar de Meltemi gooit roet in het eten. Het weerbericht dat de Navtex uitprintte waarschuwde er tijdig voor. Misschien hadden we niet uit Datça moeten vertrekken. Hoewel het open haventje ook niet veel beschutting had gegeven tegen de stormachtige wind.

De zee begint zich al snel op te bouwen. Overal verschijnen golven met witschuimende koppen om ons heen. Het is nog flink wat mijlen varen naar het haventje van Mandraki, het hoofddorp van Nisyros. Het lijkt me beter bescherming te zoeken in de baai van Knidos aan de Turkse kust, Tussen de restanten van wat een paar eeuwen geleden een welvarende stad was met twee natuurlijke havens. We zijn er niet al te ver vandaan.

In haven, met links en rechts op de hellingen ruïnes van de vergane gebouwen en arena, liggen meer schepen voor anker. We meren af aan

een gammel houten steigertje. Het golft mee met het toenemen van de wind en de bewegingen van de boot. De baai is redelijk beschut tegen de hoger wordende golven. Ze slaan stuk in hoog opspattend schuim op de rotsblokken, die een provisorische pier vormen om de ingang van de baai af te schermen. Maar de wind giert onbelemmerd de voormalige haven in en zorgt voor een onplezierige deining.

We moeten weg van de steiger om schade aan de romp te voorkomen. We liggen aan lagerwal. We hebben een anker dwars op de romp uitgezet om de boot van de steiger af te houden. Het helpt niet. Ik stap in de rubberboot om het anker op te halen. Ik trek me aan de ankerlijn naar het anker toe. Het kost veel moeite het uit de kleffe kleigrond te trekken. Anneke staat aan dek en haalt de ankerlijn met mij in de dinghy naar de boot terug.

Helpende handen

We vrezen niet zonder problemen van het steigertje weg te komen. De wind staat er bijna dwars op en drukt de stalen romp ertegenaan. De stootwillen hebben het zwaar. Opeens staat er een grote natte man in klein zwembroekje op dek. Type bodybuilder. Met zware stem vraagt hij of hij kan helpen. Het is een Rus, die zwemmend van een der gulets, die de baai voor anker liggen, is gekomen.

We vragen ook hulp aan vissers, die op de wal staan toe te kijken. Twee schippers van de gulets, komen in een rubberboot aanvaren. Ze schuilen ook met hun grote houten tweemasters, vol vakantiegangers, voor het geweld van wind en water. Ze hebben ons probleem gezien en komen aan boord. De Rus is overbodig en duikt weer te water.

Als ik de motor start, wordt me zonder wat te zeggen het stuur uit handen genomen. De vissers op de steiger maken de landvasten voor en achter los, werpen ze op dek en duwen met man en macht de boot van de steiger terwijl de Turkse schipper langzaam vooruit vaart. Wij zorgen ervoor dat de stootwillen tussen boot en steiger blijven hangen. De mannen op de steiger lopen mee tot het eind, stevig aan romp en zeerailing duwend. Zonder schade komen we vrij.

De Turkse schipper vaart naar een vrije plek, zo ver mogelijk onder de rotspier, waar de deining het minst is. Ik laat het anker vallen. Het houdt meteen. Met de wind op de kop staat de lange ketting zo strak als een snaar. Ik vraag me af of het anker blijft houden in de windstoten die de baai binnen loeien. Beide schippers pakken de lange ankerlijn van het tweede anker, die nog op dek ligt en vragen om meer touw. Ik geef ze twee landvasten. Ze knopen deze aan de ankerlijn. Met hun rubberboot, die ze langs zij hadden vastgemaakt, brengen ze de aan elkaar geknoopte lange lijn naar de pier en zetten hem vast om een rotsblok. De druk komt nu niet meer vol op de ankerketting te staan. Het risico dat het anker loskomt, is een stuk kleiner geworden. We vertrouwen er maar op, dat de touwen stevig aan elkaar geknoopt zijn en niet losschieten door de rukken van de boot. Als de schippers terugvaren naar hun schepen schreeuwen we boven de wind onze dank uit. Er gaan twee duimen omhoog.

Een emotionele nacht

Het is al bijna donker. Van slapen komt niet veel. De hele nacht liggen we in onze zeilpakken op de kuipbanken. Dicht bij elkaar. De wind brult om ons heen. We kunnen elkaar nauwelijks verstaan. De boot giert van links naar rechts. Het anker en de lange navelstreng op de wal houden het. Af en toe strijkt het licht van een schijnwerper vanaf een der gulets over ons heen. De wacht controleert kennelijk of we nog veilig liggen.

Emoties krijgen de overhand. Anneke weet niet wat haar overkomt. Ze is nog nooit op zee geweest. Ik vol verdriet en de angst of de lijn en het anker dit geweld kunnen weerstaan. Tranen vloeien.

Als het licht wordt verdwijnt plotseling de wind. Het is doodstil om ons heen. Alle boten in de baai liggen er rustig bij. Geen shade. Alles ziet er vredig uit. De nacht lijkt een onwezenlijke droom. Een traumatische ervaring in onze gemoedstoestand. Een vuurdoop. De hele reis zal een vuurdoop voor ons beiden zijn. Een nieuwe relatie. Eigenlijk kennen we elkaar nog nauwelijks. Nu samen op een boot. Dag in dag uit bij elkaar op een kleine ruimte. Het is een enorme uitdaging voor ons beiden.

Een grote verandering

Levitha lost langzaam op in de heilige atmosfeer. Het eiland lijkt te zweven. Zee en lucht vormen één. Het eiland is niet meer dan een enorme hoop rotsblokken in zee. Met een diepe beschutte baai die een ideale ankerplaats is voor de nacht. En een veilig toevluchtsoord als de stormachtige Meltemi de Griekse zeeën weer eens teistert.

In het onvruchtbare maanlandschap heeft een boerenfamilie een bestaan gevonden. Rondom geïsoleerd door de zee. Boer, boerin, twee zonen en hun gezinnen. Een smal, stenig pad met aan weerszijde muurtjes van gestapelde keien slingert zich naar de boerderij. Geiten, kippen, een haan, honden. Een eigen kapelletje. Op het erf staan wat tafeltjes en stoelen.

De boerin maakt graag een eenvoudige lunch voor zeilers die het eiland aan doen en met de bijboot naar het gammele houten steigertje varen om de wandeling naar de boerderij te ondernemen. Griekse salade met grofgesneden tomaat, komkommer, grote brokken fetakaas, veel olijfolie. En een glas wijn. Alles wordt aangevoerd van de dichtstbijzijnde eilanden. Kalimnos, Patmos. Wazige vlekken aan de horizon op uren varen. Hoewel het met het vissersbootje van de zonen sneller zal gaan dan wij onder zeil.

Het is slecht ankeren in de vrijwel geheel van zee afgesloten baai. Het water is diep. Handel voor de bewoners. Ze hebben er een aantal meerboeien in gelegd. Vuurrode ballen die met een lange ketting aan een blok beton op de soms twintig meter diepe bodem verankerd liggen. Boven op de boei een groot stalen oog.

We hebben keus, we zijn de enige zeilboot die vandaag het eilandje aandoet. We zoeken een boei uit en trekken vanaf het voorschip een lijn door het oog en zetten het blauwe touw vast op een kikker op het voordek. Als de avond valt komt een van de jongemannen langsvaren om het liggeld van een paar Euro te innen. Een extra bron van inkomsten in de zomer. In de wintermaanden komt hier niemand. En valt de familie terug in het isolement van het harde bestaan. Hun houten bootje vormt de navelstreng met de bewoonde wereld.

Een opluchting

Het begint langzaam licht te worden als we ons losmaken van de rode boei. We zijn gisteravond niet aan land gegaan en hebben aan boord gegeten. Ik heb met Rien al eens bij een eerder bezoek aan Levitha de wandeling naar de boerderij gemaakt en daar wat gegeten.

Als we de door woeste rotsen omgeven baai uitvaren en weer op open zee zijn, verraadst een langzaam geel en oranje wordende hemel waar de zon opkomt. We zien het vaker als we vroeg vertrekken, maar het blijft fascinerend het ons leven gevende hemellichaam boven de horizon te zien verschijnen. Eerst een vuurrood puntje dat snel aangroeit tot een vurige bol, die de hemel in vuur en vlam zet. Vooral als er wolken zijn. Nu is het wolkeloos en al snel worden we omgeven door een weldadige warmte. Het is voorjaar, maar de temperaturen zijn al dagenlang zomers.

We passeren de zuidelijke kaap van Amargos. De grauwe rotsen van het hoge eiland klimmen bijna loodrecht vanuit zee hemelwaarts. Kapen passeer ik meestal op eerbiedige afstand. Aan de ene kant kan het windstil zijn met vlakke zee. Harde wind en enorme golven aan de andere kant kunnen de boot op z'n kop zetten. Nu is het rustig. Er staan geen schuimkoppen rond de kaap. De kust is hoog en rotsachtig. Pas bij de ver landinwaarts insnijdende baai naar het dorp, waar ook de veerboot afmeert, wordt het eiland wat vriendelijker. We varen door naar Schinoússa. Een klein eiland onder Naxos.

Plotseling verandert de blauwe, bijna onbewolkte hemel. Voor ons doemt snel een verontrustende donkere, vaalgele nevel op. We maken